

M. U.

Bedenje ob

(neobjavljeno gradivo iz leta 1977, pozneje spremenjeno v romanu *Razpoke*, 1985, tu e-prepis tega gradiva, 2026)

Prešinila ga je zla slutnja, zato je pospešil korak, nazadnje že tekel in srce mu je močno razbijalo. Prvi hip, ko jo je zagledal, se mu je stemnilo pred očmi, da je skoraj padel. Ležala je na mrtvaškem odru, lepa Kama, bleda in voščena, z zaprtimi vekami. Ob vhodu v kapelo sta stala stražarja, oblečena v črni kuti. Jon se je obrnil k njima z vprašujočim, prosečim, malone blaznim pogledom. – »Prej bi bil moral misliti!« je eden izmed njiju strogo rekel. Jon ni takoj razumel, kaj to pomeni, šele pozneje so se mu te besede kakor nož zarezale v dušo. V tem trenutku je čutil le to, da se je s Kamino smrtjo pretrgalo tudi njegovo življenje: svet, ki ga je gradil zidak za zidakom, se je mahoma sesul kakor hiša iz kart. »Kaj se je zgodilo?« je dahnil. »Kdo jo je ubil?« Begal je s pogledom od enega stražarja do drugega, onadva pa sta molčala in ga gledala z mračnimi očmi. – »To bi ti, Jon, moral vedeti bolje kot midva,« je končno eden od njiju rekel, »sicer pa, ukazano nama je le to, da stojiva pred kapelo kot posmrtna straža in te spustiva noter, ko prideš, da se poslovíš od nje.« – Po teh besedah sta se stražarja umaknila, Jon je ostal v kapeli sam z mrtvo. Počasi se je približal odru, na katerem je ležala Kama. »Kako lepa je!« je dahnil, »nikoli je nisem videl tako lepe, kot kak angel na starih slikah!« Oblečena je bila v belo tuniko, za vzglavje so ji dali rožnato, svilen blazino, noge so ji pokrili z rjuho. V zidni niši so gorele tri sveče. Jon je strmel v njen obraz: »Skoraj te ne poznam več, Kama, ljubezen moja!« je mrmral kot v transu: »Tako si se spremenila! Saj tvoje poteze niso več ... človeške! Ni te več tukaj, v tem ...« Nagnil se je nad njen obraz in jo poljubil na čelo, bilo je hladno, mrzlo kot kamen. Še bolj mrzlo kot kamen, prav zato, ker je bilo nekdanje toplo in živo. Na njeni beli tuniki, tam kjer je nekdanje utripalo njeno srce, je bil rdeč madež temne, strjene krvi. Jona je presenetilo, kako malo krvi je steklo iz rane. Zdrznil se je ob misli, da je nekoč, na neki sliki, videl podoben prizor: kri, ki pordeči belino – ah, da! – belino Ledine kože v vrtu naslad! »Sem te jaz ubil?« ga je prešinilo. »Sta mi to hotela reči stražarja? Ampak saj to ne more biti res! To je norost! Povej mi, ljubezen moja, sama povej mi resnico: sem te ubil jaz?« je vročično šepetal. Plameni svet so trepetali v somraku, sence so migotale po Kaminem angelskem obrazu, tem brezspolnem obrazu, ki je otrpnil v objemu smrti. Na njeni tuniki, pri krvavem madežu je pristala muha. Tisti hip je Jon začutil gnus do mrtvega telesa. Zakril si je obraz z rokami in pokleknil na stopnico pred katafalkom, da bi poskusil moliti, pomislil je, da molitev v takih trenutkih gotovo pomaga, toda mrtvo telo je bilo v slepi temi njegovih zastrtih vek še bolj prisotno: telo je lebdelo nekje zgoraj, raztezalo

se je čez vse slepo obzorje. »Ne, ne!« je kriknil, vstal in odprl oči: »Ne, ti niso To, Kama! Ti si drugje. To pa je ostalo, kot ostane lupina za školjko, ki umre in si poišče novi dom!« – Jonu je v tem trenutku postalo jasno, tako jasno, kakor da bi ga razsvetlila luč z neba, da gre duša stran, da duša ne umre, temveč se preseli. Mrtvo telo je jasen dokaz, da duše v njem več ni, saj je bila živa Kama povsem drugačna! Torej je duša odšla drugam! Če pa je odšla drugam, potem duša *je*, onkraj dvoma! – Vse te misli so Jonu švignile skozi zavest kakor blisk, ko je zrl njen voščeni obraz. In zdaj ko je jasno razmejil dušo in telo, je gnus, ki ga je maloprej občutil, izginil: »Ta tukaj, To pač ni več Kama, To je zgolj še mrtvo telo, predmet, ki pravzaprav niti mrtev ni, ampak je tak kot vsi drugi predmeti, kot kip ali kamen! – Toda zakaj me ta negibni obraz tako gleda, gleda z zaprtimi očmi, kot da bi bil kaj več kot prah in pepel?« je Jon spet podvomil. Zazdelo se mu je, da je truplo strašnejše od samega nič, ker za njegovim na videz človeškim obrazom zeva praznina: mrtev obraz je prazen znak brez pomena. In če še toliko vzporejamo smrt s snom in rojstvo s prebujenjem, obraz spečega človeka ni nikoli prazen, nikoli ni takšen kot obrazna maska mrtveca! – Jon je začel govoriti glasneje, zato da bi pregnal morečo tišino, prešinila pa ga je tudi nora misel, da ga bo morda Kama bolje slišala: »Kako naj te še ljubim, Kama, kako naj se poslovim od tebe, kako naj te prosim za odpuščanje, ko pa si drugje, ko te sploh ni več tu? Veš, ko gledam tvoj mrtvi obraz, se mi zdi, da je smrt vendarle samo ena, čeprav je prebujenj mnogo. To ni tako, kot če se zjutraj prebudiš v istem telesu, v drugem času. Ni tako, kot če se zbudiš znova v življenje iz noči polne sanj, v kateri ti je kri, reka življenja, tekla po žilah in ti varovala vrnitev, medtem ko si blodila po daljnih pokrajinah. Smrt razlije kri, jo strdi, da se moraš odseliti za zmeraj ... Prav imajo živi: truplo je treba sežgati, izbrisati s površja zemlje, vrniti štirim elementom, izvreči iz človeškega sveta znakov, ki preprosto morajo imeti pomen, ne smejo biti prazni ... Kama, kjerkoli si, oprosti mi! Zdaj ne morem govoriti o najini ljubezni, ne morem zaradi Te, zaradi Tega, ki leži tu pred menoj. Mrtva je vklenila moje misli. Pozneje se pogovorim s teboj, Kama, z živo, ki si odšla drugam. Do mrtve ne morem občutiti ne ljubezni ne krivde. Ne morem se otresti misli, kako bojo To odnesli, zaprli nad njo pokrov, krsto dali v avto ali na vlak, za pot do ataneja. Tam bodo vekale žalovalke, tam bo jok in hlipanje svojcev, pa začudene oči otrok, tvojih mlajših bratcev in sestic, pa brezosebno sožalje pogrebcev, pomirjujoče besede duhovnika v tistem zatohlem zraku, kjer naj bi osladni duh rožnih vencev preplaval smrad razpadajočega trupla in se zažrl kot memento mori v spomin nas preživelih ... A tudi ti, Kama, boš najbrž tam, saj te bo gotovo zanimalo, kaj se dogaja na tvojem lastnem pogrebu, tako da boš od strani ali – kot pravijo – od zgoraj opazovala, kaj počnemo s Tem, kar ti je še nedavno služilo za življenje, česar pa zdaj ne potrebuješ več. Upam, da do Tega ne boš preveč sentimentalna, saj dobro veš, kaj je treba storiti: ko se žalujoči razidejo, stopi v akcijo atanejska operativa, zdaj to niso več poduhovljene žalovalke, to so nosači težaki v črnih oblekah, ki se

nestrpno prestopajo, čakajoč na konec poslovilne ceremonije, medtem pa si vrtajo po nosovih in pogledujejo v nebo. Ko pridejo na vrsto, dvignejo krsto in odnesejo To v hladilnico, kjer mora počakati na ogenj, krematorij sicer dela vsako noč, vendar komaj utegnejo sežgati vse naše mrtve brate in sestre. In končno ... ko že misliš, da so na tvoje nekdanje telo pozabili, pride na vrsto za odrešujoče plamene! Tedaj, Kama, ljubezen moja, se bo To, kar nisi več ti, končno vrnilo v štiri elemente. Zemljo, ki ostane v žari, prah in pepel, ki mu ogenj prizanese, zakopljejo v jamo ali raztresejo po travi. – Sicer pa je to nama navsezadnje vseeno, Kama, mar ne? Tebi gotovo še bolj kot meni. Veš, draga, ko te gledam mrtvo, si rečem: tako lepa si, kot angel! Toda čim dlje te gledam, tem težje v teh voščenih potezah razberem tvoj nekdanji obraz. Res, spremenila si se, To nisi več ti, a poskusil se te bom zapomniti čim bolj živo, kakršno sem te poznal in te ljubil, zdaj že davno! Tvoj dragi obraz si bom čim močneje vtisnil v spomin in srce, da te bom lahko nekoč poiskal! Kaj mi drugega ostane od tebe kot ta dragoceni spomin?«